ความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมต่อความปลอดภัยในการทำงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของคนงานส่วนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์เหล็ก ในจังหวัดสมุทรปราการ

นางสาวกัญชลา ศรีสวัสดิ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2546
ISBN 974-17-3489-1
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

KNOWLEDGE, ATTITUDE, BEHAVIOR TOWARD SAFETY AND RELATED FACTORS OF WORKERS IN PRODUCTION DEPARTMENT OF STEEL FURNITURE INDUSTRIAL FACTORY IN SAMUT PRAKAN PROVINCE

Miss Kanchala Srisawat

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science in Mental Health

Department of Psychiatry
Faculty of Medicine
Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-3489-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมต่อความปลอดภัยในการทำงาน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของคนงานส่วนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์เหล็ก ในจังหวัดสมุทรปราการ
โดย	นางสาวกัญชลา ศรีสวัสดิ์
สาขาวิชา	สุขภาพจิต
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิงบุรณี กาญจนถวัลย์

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะแพทยศาสตร์

(ศาสตราจารย์นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงนันทิกา ทวิชาชาติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิงบุรณี กาญจนถวัลย์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงสร้อย วรกุล)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กัญชลา ศรีสวัสดิ์ : ความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมต่อความปลอดภัยในการทำงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของคนงานส่วนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์เหล็ก ในจังหวัดสมุทรปราการ (KNOWLEDGE, ATTITUDE, BEHAVIOR TOWARD SAFETY AND RELATED FACTORS OF WORKERS IN PRODUCTION DEPARTMENT OF STEEL FURNITURE INDUSTRIAL FACTORY IN SAMUT PRAKAN PROVINCE.)
อ.ที่ปรึกษา : ผศ.พญ.บุรณี กาญจนถวัลย์, 151 หน้า. ISBN 974-17-3489-1

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมต่อความปลอดภัยในการทำงาน รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมต่อความปลอดภัย ตัวอย่างเป็นคนงานส่วนการผลิตของโรงงานเฟอร์นิเจอร์เหล็กขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 300 คน จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลโดยให้คนงานตอบแบบสอบถามด้วยตนเองประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบวัดความรู้ต่อความปลอดภัย แบบวัดทัศนคติต่อความปลอดภัย และแบบวัดพฤติกรรมต่อความปลอดภัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าเฉลี่ย ร้อยละ วิเคราะห์ความแปรปรวน วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนและวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1. คนงานส่วนการผลิตมีความรู้ต่อความปลอดภัยในการทำงานระดับสูง ร้อยละ72(ค่าพิสัย 3.3)พบปัจจัยที่ทำนายความรู้ต่อความปลอดภัยได้คือ การศึกษา โดยคนงานที่มีการศึกษาสูงจะมีความรู้ต่อความปลอดภัยสูง และคนงานที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานมีความรู้ต่อความปลอดภัยสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ P< .01

2. คนงานส่วนการผลิตมีทัศนคติต่อความปลอดภัยระดับปานกลาง ร้อยละ 63.7(ค่าพิสัย 13)พบปัจจัยที่ทำนายทัศนคติต่อความปลอดภัยได้คือ รายได้ โดยคนงานที่รายได้สูงจะมีทัศนคติต่อความปลอดภัยที่ดี และคนงานที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานมีทัศนคติต่อความปลอดภัยที่ดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ P < .01

3. คนงานส่วนการผลิตมีพฤติกรรมต่อความปลอดภัยระดับปานกลาง ร้อยละ 49(ค่าพิสัย 17)พบปัจจัยที่ทำนายพฤติกรรมต่อความปลอดภัยได้คือ อายุ โดยคนงานที่มีอายุมากจะมีพฤติกรรมต่อความปลอดภัยที่ดี และคนงานที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานมีพฤติกรรมต่อความปลอดภัยดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ P < .01 นอกจากนี้พบว่าความรู้กับทัศนคติต่อความปลอดภัยมีความสัมพันธ์ต่อกันทางบวก(r=.329) คนงานที่มีความรู้ต่อความปลอดภัยสูงจะมีทัศนคติที่ดีต่อความปลอดภัย ทัศนคติกับพฤติกรรมต่อความปลอดภัยมีความสัมพันธ์ต่อกันทางบวก(r=.242) คนงานที่มีทัศนคติที่ดีต่อความปลอดภัยก็จะมีพฤติกรรมต่อความปลอดภัยที่ดี ส่วนความรู้และพฤติกรรมไม่พบว่ามีความสัมพันธ์ต่อกัน

ภาควิชา.....จิตเวชศาสตร์..... ลายมือชื่อนิสิต.....กัญชลา ศรีสวัสดิ์.....
สาขาวิชา.....สุขภาพจิต..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2546.....

4475289030 : MAJOR MENTAL HEALTH

KEY WORD: KNOWLEDGE / ATTITUDE / BEHAVIOR / SAFETY / WORKERS / STEEL FURNITURE / SAMUT PRAKAN

KANCHALA SRISAWAT : KNOWLEDGE , ATTITUDE , BEHAVIOR TOWARD SAFETY AND RELATED FACTORS OF WORKERS IN PRODUCTION DEPARTMENT OF STEEL FURNITURE INDUSTRIAL FACTORY IN SAMUT PRAKAN PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSIT.PROF. BURANEE KANCHANATAWAN .,151 pp. ISBN 974-17-3489-1.

The purposes of this descriptive study were to study knowledge, attitude, behavior toward safety and related factors .Three hundred workers in production department of a large steel furniture factory participated in this study by a Multi-stage sampling.They completed the questionnaires that consisted of various dimensions such as sociodemographic, safety knowledge, safety attitude and safety behavior. Statistical methods used in the analysis included Arithmetic Mean, Percent, t-test, ANOVA, Stepwise Multiple Regression Analysis, and Pearson's Correlation Coefficient . Research results were as follows :

1. The workers in production department had a high level of safety knowledge (72%).The statistical predictors of knowledge in safety were education ,the high educated workers had higher safety knowledge, and good relationship with co-workers had higher level of safety knowledge at significant $P < 0.01$.

2. The subjects had a moderate level of good attitude in safety (63.7%). The statistical predictors of attitude in safety were income ,the subjects who had high income had good attitude in safety, and good relationship with co-workers had a good attitude in safety at significant $P < 0.01$.

3. The subjects had a moderate level of safety behavior (49%). The statistical predictors of behavior in safety were age ,the aged had better behavior , and good relationship with co-workers had a good behavior at significant $P < 0.01$. Furthermore, knowledge in safety had a positive correlation with safety attitude($r = .329$). And attitude in safety had a positive way correlated with safety behavior ($r = .242$). However, the research did not found any correlation between knowledge and behavior .

Department.....Psychiatry..... Student ' s signature.....Kanchala Srisawat

Field of study.....Mental health..... Advisor ' s signature.....P. Kanchanatawan

Academic year.....2003.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิงบุรณี กาญจนถวัลย์ ซึ่งท่านได้แนะนำ ให้ความช่วยเหลือและได้ให้กำลังใจมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์แพทย์หญิงนันทิกา ทวิชาชาติ ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงสร้อย วรกุล กรรมการสอบ ซึ่งท่านทั้งสองได้ให้ความกรุณาแก่ผู้วิจัยตลอดมา พร้อมทั้งให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องจนงานวิจัยเป็นที่เรียบร้อย

ขอกราบขอบพระคุณแพทย์หญิงฉันทนา ผดุงทศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิงศิริลักษณ์ ศุภปีติพร คุณสมฤดี เธียรฉาย และคุณวีรยุทธ ตรุเจตนารมณ์ ที่ได้กรุณาแนะนำตรวจสอบเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวัด ตลอดจนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หน่วยงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรปราการ ขอขอบคุณท่านผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายทรัพยากรบุคคลบริษัทสยามสตีล อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน) ที่ได้ให้ข้อมูลประกอบการวิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ พี่ชาย ซึ่งสนับสนุนในด้านการเงินและให้กำลังใจตลอดระยะเวลาในการเรียน ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นรวมทั้งเพื่อนคนอื่น ๆ ที่ให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือกันตลอดมา

กัญชลา ศรีสวัสดิ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... จ

กิตติกรรมประกาศ..... ฉ

สารบัญ.....ช

สารบัญตาราง.....ฌ

บทที่

1. บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย.....1

คำถามการวิจัย..... 4

วัตถุประสงค์การวิจัย 5

ขอบเขตการวิจัย.....5

ข้อจำกัดในการวิจัย..... 5

คำนิยามเชิงปฏิบัติที่จะใช้ในการวิจัย..... 5

ผลหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....6

กรอบแนวคิดในการวิจัย.....7

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้ต่อความปลอดภัยในการทำงาน.....8

ทัศนคติต่อความปลอดภัยในการทำงาน.....12

พฤติกรรมต่อความปลอดภัยในการทำงาน.....17

ความปลอดภัยและอุบัติเหตุจากการทำงาน.....26

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....34

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร.....38

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....40

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....44

การวิเคราะห์ข้อมูล.....44

บทที่ หน้า

4. ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป ปัจจัยส่วนบุคคล 49

ข้อมูลทั่วไป ปัจจัยด้านงาน.....53

ข้อมูลทั่วไป ปัจจัยด้านประสบการณ์จากอุบัติเหตุในงาน.....56

ระดับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน.....60

ระดับทัศนคติต่อความปลอดภัยในการทำงาน.....64

ระดับพฤติกรรมต่อความปลอดภัยในการทำงาน.....68

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม.....69

ปัจจัยทำนายความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม.....104

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม.....107

5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย.....108

อภิปรายผล.....115

ข้อเสนอแนะ.....128

รายการอ้างอิง.....130

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....137

ภาคผนวก ข ข้อมูลและใบยินยอมให้ทำการวิจัย.....138

ภาคผนวก ค แบบสอบถามการวิจัย.....140

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....151

สารบัญตาราง

ตาราง หน้า

1. จำนวนและร้อยละของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของคนงาน.....49
2. จำนวนและร้อยละของข้อมูลปัจจัยด้านงาน.....53
3. จำนวนและร้อยละของข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหาต่อการทำงาน.....56
4. จำนวนและร้อยละของข้อมูลปัจจัยด้านประสบการณ์จากอุบัติเหตุในงาน.....56
5. จำนวนและร้อยละของอาการ/การสูญเสีย.....57
6. ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน จำแนกรายข้อ.....59
7. ระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน.....60
8. ทัศนคติต่อความปลอดภัยในการทำงาน จำแนกรายข้อ.....61
9. ระดับคะแนนทัศนคติต่อความปลอดภัยในการทำงาน.....64
10. พฤติกรรมต่อความปลอดภัยในการทำงาน จำแนกรายข้อ.....65
11. ระดับคะแนนพฤติกรรมต่อความปลอดภัยในการทำงาน.....68
12. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้.....69
13. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความรู้ กับการศึกษา.....72
14. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความรู้ กับที่อยู่อาศัย.....73
15. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านงานกับความรู้.....74
16. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความรู้กับปริมาณงาน.....77
17. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุกับความรู้.....78
18. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับทัศนคติ.....80
19. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยทัศนคติกับสถานภาพ.....83
20. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยทัศนคติกับการศึกษา.....83
21. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยทัศนคติกับการพักอาศัย.....84
22. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยทัศนคติกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.....84
23. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านงานกับทัศนคติ..... 85
24. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยทัศนคติกับประสบการณ์ก่อนเข้างาน.....88
25. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยทัศนคติกับความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน..... 89
26. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยทัศนคติกับปัญหาหนักใจในที่ทำงาน.....89
27. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุกับทัศนคติ.....90

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง หน้า

28.ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรม.....92

29.เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกับรายได้รวม.....95

30.ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านงานกับพฤติกรรม.....96

31.เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกับปริมาณงาน.....100

32.เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกับความพอใจในงาน.....100

33.เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกับการอธิบายงาน.....101

34.เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกับความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน.....101

35.ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุในงานกับพฤติกรรม.....102

36.ปัจจัยทำนายความรู้ 104

37.ปัจจัยทำนายทัศนคติ..... 105

38.ปัจจัยทำนายพฤติกรรม..... 106

39.ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม.....107

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย